

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep

0030 OSLO

Deres referanse

Vår referanse (bes oppgitt ved svar)
07/01174-2 /GS

Dato
3. oktober 2007

Høring - forslag til endringer i lov av 16 juli 1999 nr 66 om Schengen informasjonssystem SIS mv implementering av SIS II

Datatilsynet viser til Deres høringsbrev av 01.08.2007 med forslag til endringer i lov og forskrift om Schengen informasjonssystem (SIS). Datatilsynet beklager at høringsfristen er oversittet med to dager.

1. Generelle merknader

Datatilsynet er innforstått med at de fleste av de foreslåtte endringene i den norske SIS-loven –og forskriften er resultat av de endringer som er vedtatt i EUs Råd. Muligheten til å påvirke regelverket nå, er derfor ikke til stede, og at Stortinget ikke vil gi samtykke om norsk godtakelse av vedtak om videreutvikling av Schengen-regelverket er også lite trolig.

På denne bakgrunn er det beklagelig at departementet har valgt å ikke konsultere Datatilsynet underveis i regelverksutviklingen. Datatilsynet deltar imidlertid i artikkel 29- gruppen som observatør og som medlem i det felles tilsynsorganet for Schengen informasjonssystem Joint Supervisory Authority (JSA). Både Artikkel 29-gruppen og JSA har avgitt uttalelser i forbindelse med Kommisjonens utkast til rettsakter som for ordens skyld oversendes, da de også representerer Datatilsynets holdning.

Datatilsynet har også drøftet utviklingen av SIS i årsmeldingen for 2005 og fulgt opp med artikler på vår hjemmeside. Dersom dette er av interesse er det å finne på følgende nettside:

http://www.datatilsynet.no/templates/article_1442.aspx

Slik Datatilsynet ser det, er det på dette stadiet i prosessen kun relevant å avgi uttalelse i forhold til høringsbrevets kapittel 4.7 og 4.9.

2. Datatilsynets kompetanse (høringsbrevets kap. 4.7)

Departementet uttaler innledningsvis (s. 1) at endringene bl.a går ut på å *styrke og i større grad tydeliggjøre den registrertes rettigheter i forhold til Datatilsynets kontroll med registreringen.*

Departementet underbygger sin konklusjon når det gjelder spørsmål om klageinstanskompetanse på side 17. Det fremgår der bl.a at man bør tilstrebe å få til en enhetlig løsning for samtlige av politiets registre, og at den fremgangsmåte som gjelder for SIS også er foreslått for øvrige politiregistre (Politiregisterutvalgets innstilling NOU 2003:21). Det anføres også at Datatilsynet var representert i gruppen og at et enstemmig utvalg gikk inn for en løsning tilsvarende den eksisterende SIS-loven.

Datatilsynet vil her minne om at det i sin høringsuttalelse til Politiregisterutvalgets utredning uttalte følgende om klageadgang m.v.¹:

”§ 50 Klageadgang - § 52 Datatilsynets oppgaver. Tilsyn - § 53 Datatilsynets oppgaver. Pålegg

Datatilsynets begrensede myndighet i medhold av §§ 50 og 53 sammenholdt med den vide hjemmel Datatilsynet gis i § 52 til å utføre sin kontrolloppgave, kan medføre vanskeligheter for Datatilsynet. For det første er tilsynet ikke gitt vedtakskompetanse i klagesaker som gjelder innsyn, retting, sperring og sletting. Tilsvarende kan Datatilsynet ikke gi pålegg om innsyn i opplysninger som er unntatt fra innsynsrett. Samtidig skal Datatilsynet etter § 52 siste ledd kunne kontrollere at opplysninger fra en fysisk eller juridisk person behandles i samsvar med lovverket. Dette selv om vedkommende ikke er blitt innvilget innsyn. Datatilsynet vil da kunne komme i den vanskelige situasjon overfor enkeltpersoner og andre, at vi vet hva som er registrert om vedkommende, uten at dette kan videreformidles, men må nøye oss med å avgi en erklæring om at behandlingen er tilfredsstillende. Dette er ingen ønsket situasjon for et tilsyn som har enkeltmennesket og dets personlige integritet, herunder retten til kontroll med egne personopplysninger, som overordnet prinsipp for sitt arbeid.

Datatilsynet er videre av den oppfatning at tilsynet bør ha vedtakskompetanse også i klagesaker som gjelder brudd på taushetsplikten utenfor den enkelte straffesak i den grad brudd på taushetsplikten er skjedd gjennom tolkning av de foreslåtte unntaksbestemmelsene i kapittel 4. Disse bestemmelsene bærer som tidligere nevnt, sterkt preg av å være utleveringshemler. Utlevering er å anse som en behandling av personopplysninger og det ligger således nært at Datatilsynet bør ha en videre kompetanse enn en rett til uttalelse i disse tilfellene. Tolkning av disse bestemmelsene vil være av stor betydning for enkeltmenneskets personvern, og Datatilsynet med sin kompetanse på dette feltet, bør derfor ha avgjørende myndighet. Hva gjelder klager på avgjørelser om innsyn, retting, sperring og sletting, vil de samme argumentene for en stor del gjøre seg gjeldende. Dersom en fysisk eller juridisk person er blitt nektet en av disse grunnleggende rettighetene, fremstår det som lite tilfredsstillende at Datatilsynet som skal kontrollere at disse rettighetene oppfylles, ikke samtidig kan behandle en klagesak på området. Det samme gjelder kompetanse til å gi pålegg knyttet til de ovennevnte områder og kapittel 5 om vandelskontroll.

¹ Datatilsynets ref: 2003/2122-2
Justisdepartementets ref: 2003/0812

Gjennomføring av kontrolloppgaven vil bli vanskelig å håndtere på en tilfredsstillende måte når man ikke kan følge opp eventuelle avdekkede avvik med et pålegg. Tilsynshjemmelen blir, sett i denne sammenheng, ufullstendig og lite slagkraftig.”

Departementet anfører videre at en klageinstans bør inneha en politifaglig kompetanse for å kunne avgjøre klager på en forsvarlig måte. Til dette er det å si at det kun er et fåtall registreringer i SIS som er av en slik karakter at det krever en spesifikk politifaglig kompetanse.

En annen side av saken er at spørsmål om innsyn, retting og sletting er av stor betydning for den registrerte, da en registrering kan innebære at vedkommende nektes innreise til Schengenområdet. At man bare etablerer klageordninger innenfor politiets system er betenkelig fordi det oppfattes som ”bukken som passer havresekken”. Det er nettopp for å unngå slike konstellasjoner at Datatilsynet i personopplysningsloven er gitt en generell vedtakskompetanse i forhold til retting og sletting av personopplysninger (jf personopplysningslovens §§ 27 og 28). Slik systemet fungerer i dag, og er ment å fungere etter de lovendringsforslag som foreligger, skal Datatilsynet forelegges klager fra enkeltindivider, men ikke ha vedtaksmyndighet i enkeltsaker som angår innsyn, retting og sletting. Dersom klageinstansen ikke har vedtaksmyndighet er den av liten verdi.

Datatilsynet er enig i departementets vurdering om at problemstillingene synes å være av teoretisk natur og at man i Norge har behandlet relativt få enkeltsaker (høringsbrevet side 17). Det er imidlertid Datatilsynets erfaring at dette skyldes et godt samarbeid mellom registeransvarlig – Kripos og Datatilsynet. At samarbeidet mellom de to etatene har fungert godt, er imidlertid ikke noen garanti for de registrertes rettigheter i fremtiden. Derfor er det viktig at disse spørsmålene diskuteres prinsipielt.

Datatilsynet var representert da Norge ble evaluert av ekspertgruppen for personvern høsten 2005. Norge fikk kritikk fra ekspertgruppen når det gjaldt de ovennevnte spørsmålene og Datatilsynet stiller seg undrende til at departementet har valgt å ignorere kritikken ved ikke å foreta noen realitetsendringer i lovgivningen på dette punkt.

Når det er sagt har Datatilsynet merket seg at det ikke foreligger forslag om å endre SIS-forskriftens § 2-3 om alternativ begrunnelse ved avslag på innsynsbegjæringer. Tilsynets er uansett lite komfortabel med å ha plikt til å avgi et slikt svar på innsynsbegjæringer og ønsker av den grunn ikke å insistere på å ha vedtakskompetanse i disse spørsmålene.

3. Forslag om endringer vedrørende informasjonssikkerhet

To punkter er av departementet vurdert som mulige tillegg til bestemmelsene om informasjonssikkerhet nemlig plikt til å utarbeide beredskapsplaner og plikt til å opprette personprofiler i forbindelse med autorisasjon for tilgang til SIS.

Datatilsynet er av den oppfatning at registeransvarlig allerede har disse pliktene forankret i plikten til å utarbeide et internkontrollsystem. Plikten er uavhengig av om Datatilsynet gir

pålegg om dette eller ikke. På den annen side er det heller ikke noe i veien for at plikt til å utarbeide beredskapsplaner og plikt til å opprette personprofiler fremgår av SIS-forskriften.

Med hilsen

Georg Apenes
direktør

Guro Slettemark
seniorrådgiver

Kopi: Juridisk avdeling/Knut-Brede Kaspersen, Datatilsynet
 Informasjonsavdelingen/Ove Skåra, Datatilsynet
 Tilsyns- og sikkerhetsavdelingen/Leif Tronstad Aanensen, Datatilsynet

2 Vedlegg: Uttalelse fra artikkel 29-gruppen og fra JSA